

## AZ ANTHROPOLOGIAI KÖZLEMÉNYEK TIZENÖT ÉVE

A hazai biológiai kutatások fejlődésében jelentős változást hozott az ötvenes években történt szervezeti átalakulás. Ebben az időben alakult meg ui. a Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Csoportja (1955). E szervezeti változás az addig egyéni vagy intézeti keretekben folytatott biológiai kutatásokat foglalta egységes keretbe, és lehetővé tette azok terszerű végzését. A Magyar Biológiai Egyesület (mint a METESZ tagegyesülete) szakosztályaiban társadalmi formában teremtette meg annak lehetőségét, hogy a kutatások eredményeiről előadásokban számoljanak be a kutatók.

A biológiai tudományok gyors fejlődése és mindinkább kibontakozó jelentősége további szervezeti változásokat vont maga után. Az MTA Biológiai Csoportja a Magyar Biológiai Egyesületet kiemelte a METESZ-ből és lehetővé tette, hogy a továbbiakban Magyar Biológiai Társaság néven akadémiai támogatást élvező tudományos társaságként működjön (1956). Időközben az Akadémia Biológiai Csoportja önálló, Biológiai Tudományok Osztályává alakult (1962). Mindez a korábbiaknál megalapozottabban tette lehetővé a módszeres és elmélyültebb kutatásokat, ill. azok eredményeinek közlését.

A hazai embertan korábban nem rendelkezett sem önálló szakosztállyal, sem rendszeresen megjelenő, önálló folyóirattal. A kutatási eredményeket a legkülönfélébb rokontudományok szakfolyóirataiban tették közzé a kutatók, eléggé korlátozott terjedelemben. Ezért is volt különösen nagy jelentőségű a Magyar Biológiai Társaság keretében megszervezett Embertani Szakosztály, majd kezdetben a Biológiai Közlemények Pars Anthropologia megindítása.

Az első négy évben az Embertani Szakosztályban elhangzott előadások, tanulmányok a Biológiai Közlemények Pars Anthropologia-ban jelentek meg. Az akkor szűkre szabott terjedelem (évi 5 ív) nagymértékben korlátozta a megjelent tanulmányok számát és azok terjedelmét. Az újabb és nagyobb fejlődés lehetőségeit teremtette meg a Magyar Biológiai Társaság elnökségének az a határozata, amely az Embertani Szakosztálynak, a többi szakosztályhoz hasonlóan, önálló szakfolyóirat, az Anthropologiai Közlemények megjelenését tette lehetővé. Dr. Malán Mihály professzor, az Anthropologiai Közlemények első szerkesztője a kezdeti nehézségek ellenére is nagy hozzájárítással és szakmai körültekintéssel igyekezett a szakfolyóiratot tartalmában és megjelenésében mind színvonalasabbá tenni. Ennek lett az eredménye, hogy hazai és külföldi szakkörök szélesebb körben nyertek tájékoztatást a magyarországi embertani kutatásokról, és mind több és több szakember kapcsolódott be az Embertani Szakosztály munkásságába.

Ahhoz, hogy a további fejlődés irányait tartalomában és megjelenésében, napjaink követelményeinek megfelelően kialakíthassuk, számba kell vennünk az elmúlt tizenöt évfolyam fontosabb adatait. Elsőként a kiadvány számszerű adatait tekintsük át, majd ezt követően azokat a hiányszágokat, amelyek kiküszöbölése ma már elsőrendű követelmény.

Az elmúlt 15 évfolyamban a Biológiai Közlemények Pars Anthropologia, majd az Anthropologiai Közlemények 2272 oldalon, 142 ív terjedelemben jelent meg. A folyóiratban közölt tanulmányok száma 113 (1750 oldalon, 109,37 ív terjedelemben), az egyéb közlemények száma 51 (353 oldalon, 22,06 ív terjedelemben). A közölt könyvismertetések, híryanag, tartalomjegyzékek, valamint a borítólapok terjedelme 169 oldal (10,57 ív) volt.

A tanulmányok nagy többsége (110 tanulmány és közlemény) hazai antropológusok tollából jelent meg. Az orvostudomány, a régészet és más határterületek kutatóitól az Anthropologiai Közlemények 40 tanulmányt, közleményt jelentetett meg. Tizennégy tanulmány szerzője külföldi, akik az Embertani Szakosztályban, ill. az 1959. évi Anthropologiai Szimpozionon tartottak előadást.

A viszonylag szűkre szabott kereteken belül mind a négy embertani intézet (Természettudományi Múzeum Embertani Tára, ELTE Embertani Intézete, JATE Embertani Intézete, KLTE Embertani Intézete) munkatársai aktívan vettek részt kutatási eredményeik publikálásában. Az Anthropologiai Közlemények korábbi évfolyamaiban a Természettudományi Múzeum Embertani Tára és a fent említett egyetemi embertani intézetek munkatársainak tanulmányai, közleményei nyertek nagyobb teret. Ennek az a magyarázata, hogy az elmúlt két évtized folyamán az egyetemi



embertani intézetek fiatal kutatói mind aktívabban jelentkeztek az Embertani Szakosztályban előadásokkal, majd az Anthropologiai Közleményeknél tanulmányaikkal. Malán Mihály szerkesztő érdeme, hogy a fiatalok arra érdemes tanulmányainak megjelenését hathatósan segítette elő.

A 15 év során megjelent tanulmányok tematikáját tekintve legtöbb a gyermekek növekedésére, testi fejlettségére vonatkozó tanulmány (30 tanulmány 443 oldalon, az összes terjedeleme 19,50%-a). A hazai embertani kutatások adottságaiból következőleg a legnagyobb terjedelmet viszont a történeti (palaeo) antropológiai tanulmányok teszik ki (27 tanulmány 525 oldalon, az összes terjedeleme 23,11%-a). Az effajta tanulmányok nagyobb terjedelme az egyéni adatokkal, táblázatokkal kapcsolatos. Az általános embertani, morfológiai témakörökben megjelent tanulmányok száma 17 (225 oldalon, az összes terjedeleme 9,90%-a), míg a módszertani tanulmányok száma 12 (196 oldalon, az összes terjedeleme 8,63%-a). Az itt említett négy nagyobb témakör tette ki az összterjedelemtől 61,14%-át. A humángenetikai tárgyú közlemények száma 6, az emberi evolúció és a humán palaeontológia körébe tartozó tanulmányok száma 5. A humánbiológiai, alkattani, ethnikai embertani, valamint az alkalmazott antropológiai tanulmányok száma együttesen 16.

Néhány szót kell szólnunk a számszerű és témák szerinti megoszlás után a tanulmányok színvonalának értékeléséről is. A tanulmányok reális értékelése szigorú mértékertartást követel, mert csak így lehetséges elfogulatlan ítéletet alkotni. Általánosságban az a megállapítás tekinthető helytállónak, hogy a közölt tanulmányok, közlemények színvonala igen tág határok között változik. Igen értékes tanulmányok mellett mások csak adatközlésre szorítkoznak. Sajnálatos az általános embertani, humánbiológiai, humángenetikai és emberszármazástani tárgyú tanulmányok csekély száma. Különösképpen kifejezésre jut ez az ethnikai embertani témakörben, amelyben mindössze négy tanulmány jelent meg, és azoknak oldalterjedelme sem tükrözi azt az igényt és fontosságot, amellyel a hazai antropológiai kutatásnak e területen tartozunk.

Az Anthropologiai Közlemények elmúlt 15 évfolyamának értékelése felvet néhány olyan gondolatot, amelyeknek megalapozása, érvényesítése a jövő feladata. E tekintetben a Szerkesztőbizottság számára az Antropológiai Témabizottság határozatai lesznek irányadók.

E feladatok a következők:

1. Az Anthropologiai Közleményekben közlendő tanulmányok, közlemények témakörét bővítenünk kell: bizonyos irányítással módot kell teremtenünk a jövőben arra, hogy a tanulmányok tematikája változatosabb és a fizikai antropológia teljes területére kiterjedő legyen. Természetesen ez egyben azt is jelenti, hogy az akadémiai és az intézeti tervtémák a jövőben ne szorítkozzanak tisztán azokra a témákra, amelyek az elmúlt két évtized folyamán oly nagymértékben meghatározók voltak. E vonatkozásban figyelemreméltók voltak azok a kezdeményezések, amelyeket a KLTE Embertani Intézete tett: az általános embertani, humángenetikai és populáció-genetikai tanulmányok ugyanis szakmai szempontból új színfoltot jelentettek.

2. A tanulmányok szakmai színvonalát a korábinál hatékonyabban kell elősegítenünk a lektorálás kritikai követelményeinek hangsúlyozott érvényesítésével, esetenként a rokonszakmák kiváló szakembereinek bevonásával is.

3. A tanulmányok formai és dokumentatív követelményeit ugyancsak az eddiginél magasabb színvonalra kell emelnünk, többek között a nagyobb külföldi publicitás érdekében is.

E követelmények vonatkoznak a téma pontos körvonalazására, az alkalmazott módszerek ismertetésére, az eredmények megvitatására és természetesen a szerző által benyújtott táblázatokra és ábraanyagra. A nem kellő módon dokumentált tanulmányokat a jövőben a szerkesztőbizottság még az érdemi tárgyalás előtt visszajuttatja a szerzőknek és csak a minden tekintetben — tartalmi és formai szempontból egyaránt — kielégítő tanulmányokat fogadja el.

4. Az Anthropologiai Közlemények az elmúlt 15 évfolyamban 34 antropológiai könyvet ismertetett. Megítélésünk szerint ez nem ad hű képet a fizikai antropológia területén megjelent legfontosabb munkákról. A jövőben szélesebb körre kiterjedő könyvismertetést kívánunk megvalósítani lapunkban, hogy ezáltal tájékozottassuk mind a szakanropológusokat, mind pedig azokat az érdeklődőket, akik az antropológia terén elért újabb eredményeket követni kívánják.

5. A könyvismertetésekhez hasonlóan — a következő évfolyamtól kezdve — folyóiratszemetlét is kívánunk adni a lapban, éspedig olyan formában, hogy a környező országok antropológiai folyóiratait, kiadványait rendszeresen, a kritikai szempontok érvényesítésével ismertetjük.

6. Az Anthropologiai Közlemények „Hírek” rovata eddig elsősorban az Embertani Szakosztály tevékenységéről számolt be. A jövőben e mellett a híranyag részletes tájékoztatást kíván nyújtani az intézeti, az oktatási, a kutatási és személyi vonatkozású eseményekről is.

Az Embertani Szakosztály folyóirata, az Anthropologiai Közlemények az elmúlt 15 év folyamán a hazai antropológiai kutatások általános publikációs alapjait jelentette. A jövőben a magasabb tartalmi és formai színvonalat szem előtt tartva kívánjuk megvalósítani az itt vázolt célkitűzéseket. Ehhez kérjük az intézetek és a szakemberek támogatását.

NEMESKÉRI JÁNOS—EIBEN OTTÓ